

Tekst gwarowy — Kościelisko 5

Autor: Alek Beśka i Marta Chrząstek

Informator: Józef Pitoń, urodzony 15 IX 1932 roku w Kościelisku, absolwent AWF w Krakowie, obecnie mieszkający w Zakopanem. Pochodzi z rodziny od pokoleń osiadłej w Kościeliskach. Pan Pitoń jest znanym gawędziarzem, przewodnikiem i ratownikiem tatrzańskim, autorem tomików opowiadań: "Moje bajdy", "Naski świat", "Holni ludzie", "Lecom roki". Jest też aktywnym działaczem i honorowym członkiem Związku Podhalan, znawcą i popularyzatorem kultury podhalańskiej. Nagrania dokonano w lutym 2009 roku podczas wycieczki dialektologicznej studentów i pracowników Uniwersytetu Warszawskiego. Pan Józef Pitoń jest świetnym informatorem, choć mówiącym także polszczyzną literacką. Zna bardzo dobrze zwyczaje i kulturę mieszkańców Podhala, chętnie i długo opowiada gwarą, a z długiej opowieści wybrano tu tylko fragmenty o: powinowactwie, chrzcie, ślubie, jedzeniu, pogodzie i wyrobie serów.

Pogoda{vm}T499-1.mp3|L{/vm}

A macie jakieś określenia na pogodę? O, {tt}mamy, zwężenie a przed spółgłoską nosową|mommy{/tt}. Na {tt}każdy, mazurzenie|kazdy{/tt} rodzaj ni|epogody {tt} akcent inicjalny typowy dla gwary podhalańskiej{/tt} się {tt}używa, dawne a długie zwężone do o|używo{/tt} innego słowa. Na przykład: siąpa, mokwa, lejba, kwaśba, pluta, plucha, ci|apracka, p|aśkawa, p|owichrzyca, b|urniawa, burka. P|aśkawa, o, to jes takie coś: trochę śniegu, mokrego, mgła. Ciapracka, bo to wtedy mokry śnieg, to sie tak. Mokwa to jes na przykład, leje, i mgła czy tak z tydzień, tak mokro, mokro, tak w|ilgotno, to jes, mokwa. Pluta, plucha, to jes właśnie między innymi i to, że i trochę śniegu, i trochę deszcza i nieroz wiatru do tego, no. A, a siąpa, no to tak delikatnie se dyszczyk pada. A jak juz lejba, no to porządnie leje, prowda, o. Abo b|urniawa, no to, co u wos burza, nie? B|urniawa, burka. P|owichrzyca, no to plus do tego {tt}wiatr, wyrównanie do oboczności typu owies, owsa, po rozwoju jerów|wiater{/tt}, nie. Opady z wiatrym, i, i p|owichrzyca.